

Тимошук О. О.

**Професійно-орієнтоване навчання міжкультурній комунікації у підготовці
майбутніх фахівців немовних закладів вищої освіти**

Державний біотехнологічний університет, Харків

На сучасному розвитку суспільства іншомовне спілкування стало важливим компонентом професійної діяльності фахівців різних галузей, тому значно зросла роль вивчення іноземної мови у немовних закладах вищої освіти. Метою навчання іноземної мови у такому закладі є досягнення рівня, достатнього для його практичного використання у подальшій професійній діяльності фахівця, що є можливим у разі використання у навчанні професійно-орієнтованого підходу на заняттях з іноземної мови. Володіння навичками міжкультурної ділової комунікації у професійно-орієнтованій сфері дозволяє студенту розширювати спектр особистого та професійного спілкування, удосконалювати вміння чітко викладати свої думки в усній та письмовій формах, брати активну участь в інноваційних процесах, розширювати міжкультурні контакти та інше.

Під час професійної підготовки сучасного спеціаліста будь-якого профілю, як вважає О. А. Клімов, особлива увага приділяється професійній комунікативній компетенції, іншими словами, навичкам спілкування у професійних ситуаціях. Відомо, що на енциклопедичному (когнітивному) рівні знання, навички та вміння, необхідні майбутнім спеціалістам для успішної іншомовної професійної діяльності, суттєво відрізняються відповідно до галузі науки через професійну орієнтованість тезаурусу як складової когнітивної бази мовної особи [2, с.8].

Л. М. Босова, а також інші вчені вважають, що предметом пізнавальної діяльності студентів, які вивчають іноземну мову, мають стати типові ситуації,

що виникають у діловому спілкуванні в англomовному соціумі, їх структурування та мовна маніфестація. Формування професійної інтерактивної компетенції, пізнання світу професійного спілкування та його правил, розвиток навичок ідентифікації та породження мовленнєвих моделей різноманітних ситуацій ділового співробітництва є навчання стратегіям професійної комунікативної взаємодії, адекватної мовної поведінки, ефективного впливу на партнера.

Досягається це шляхом моделювання у навчальному процесі ситуацій професійного співробітництва, у яких іноземна мова постає як інструмент соціальної взаємодії особистості та професійного колективу; у ньому відбиваються всі зміни соціокультурних чинників, що впливають на ієрархію смислів і цінностей у картині світу особистості, її менталітет, прагматичні установки. Йдеться не лише про спеціальне, професійно-орієнтоване навчання, а й насамперед про навчання спеціальним мовним моделям, корекцію професійного дискурсу, реалізацію стратегії комунікативної взаємодії в кожній ситуації, спрямовану на досягнення угоди у вирішенні практичних завдань [1].

До основних принципів навчання іноземної мови для спеціальних цілей Т. Хатчінсон та А. Уотерс відносять такі: – відбір змісту навчання повинен ґрунтуватися на інтересах та потребах учнів; – тематичний зміст має відповідати сфері професійної діяльності студентів; – центральним елементом навчання виступає мовна компетенція (синтаксис, лексика, дискурс, семантика та дискурс-аналіз); – за змістом навчання іноземної мови для професійних цілей протиставляється навчання іноземної мови для загальних цілей [4]. Згодом теоретичні основи даної моделі продовжували уточнюватися у працях багатьох авторів, які виділяли методичні та психолого-педагогічні умови її успішної реалізації [3, с 186]. Вочевидь, що для реалізації даної моделі у студентів вже повинна бути сформована іншомовна комунікативна компетенція рівня B1 за загальноєвропейською шкалою. Відповідно до опису цього рівня компетенції студентів у галузі володіння іноземною мовою (сформованості мовних навичок

мови та розвитку мовних умінь в аудіювання, читанні, письмі та говорінні) буде достатньо для того, щоб «надбудувати» на вже наявну мовну основу новий матеріал сфери професійної діяльності.

Найбільш поширені в освітньому процесі з іноземної мови у закладах вищої освіти технологічні моделі. Основу технологічних моделей становлять розробки американських учених Х. Стейкера та М. Хорна [6], які виділили такі моделі інтеграції: “Face-to-Face”, “Flex”, “Rotation”, “Online Lab”, “SelfBlend”, “Online Driver”. Однак у чистому вигляді дані моделі використовуються рідко. В освітньому процесі з іноземної мови, стосовно мети нашого дослідження, доцільно використовувати сценарії, що поєднують технологічні моделі “Face-to-Face”, “Flex”, “Rotation”, а також дидактичні моделі – Інтегрована мультимодальна модель, модель «Навчання через дослідження» [5, с.166]. Інтегрована мультимодальна модель має такі компоненти: зміст навчання, що включає використання різноманітних модальностей (текст, аудіо, відеолекція, відеофільм тощо) для конструювання нового «особового знання», для створення індивідуального середовища діяльності та спілкування; соціальна підтримка (блоги, чати); дискусійні форми роботи (онлайн та офлайн форуми, диспути, бесіди); рефлексія (ведення електронних журналів, блогів); спільне навчання (проектна діяльність) та оціночні засоби.

Технології змішаного навчання мають дидактичні можливості для вирішення завдання з розвитку міжкультурної компетентності студентів при методично грамотному та систематичному їх застосуванні. Запропонована модель, заснована на використанні змішаної форми навчання ділової комунікації іноземною мовою, сприяє підвищенню рівня володіння іноземною мовою у діловій та професійній сфері, підвищенню мотивації до міжкультурної взаємодії та розвитку міжкультурної комунікації студентів.

Таким чином, розвиток комунікативних компетенцій у процесі навчання іноземної мови у немовних закладах вищої освіти має бути спрямований на формування знань лексико-граматичних, стилістичних особливостей та

сутності процесу міжкультурної ділової комунікації; на оволодіння вміннями брати участь у міжкультурній діловій комунікації в усній та письмовій формах, вміннями вирішувати професійні завдання та проблеми у процесі міжкультурної ділової комунікації; на розвиток здатності усвідомлено та цілеспрямовано брати участь у різних комунікативних актах міжкультурної ділової комунікації, а також на формування позитивного ставлення до цінностей інших культур та процесу міжкультурної комунікації; на розвиток особистісних якостей – міжкультурної сприйнятливості, толерантності, емпатії, гнучкості мислення.

Література:

1. Босова Л. М. Об интерактивной компетенции специалиста в ситуациях профессионального межкультурного общения. – URL: <http://www/aoma1.secna.ru>, вільний [дата звернення 10.11.2021]
2. Климов Е. А. О феномене профессиональной относительности образа мира. *Вестник Московского университета. Психология*. М., 1995. Сер. 14. №1. С.8.
3. Поляков О.Г. Английский язык для специальных целей: теория и практика. М., 2003, 186 с.
4. Huntinson T., Waters A. *English for Specific Purposes*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.
5. Picciano A. G. An integrated multimodal model for online education. *Theories and frameworks for online education: Seeking an integrated model. Online Learning*. 2017. № 21 (3). P. 166-190.
6. Staker H., Horn M. B. Classifying K-12 blended learning [Электронный ресурс]. URL:<http://www.christenseninstitute.org/wpcontent/uploads/2013/04/Classifying-K-12-blended-learning.pdf> (дата звернення: 09.11.2021).